

در حرم

روایتی از پشت‌صحنه تبرک‌خانه حرم مطهر رضوی

صحنه‌ای از همدلی و صفا

الیه صمیری | ساعت هنوز به ظهر نرسیده که تبرک‌خانه جان می‌گیرد. برخلاف آنچه زائران هنگام افطار می‌بینند، ماچرا از چند ساعت قبل آغاز شده است. از زمانی که دیگ‌های خالی راهی آشپزخانه می‌شوند تا با حلیم داغ و معطر بازگردند. رفت و آمدی منظم و حساب‌شده که از حدود ساعت ۱۱ ظهر کلیدمی‌خورد و نشان می‌دهد میزبانی در این خانه، پشتش برنامهریزی و همت ایستاده است. کمی بعد، حوالی ساعت ۲ بعدازظهر، نان‌ها بسته‌بندی شده، مرتب و کاملاً بهداشتی از راه می‌رسند. هنوز تا اذان چندساعتی باقی مانده، اما ضرابهنگ کار تندتر می‌شود. خادمان، آستین بالا زده، پشت میزهای بلند می‌ایستند. نان، پنیر، سبزی، خرما و ظرف‌های حلیم یکی یکی کنار هم می‌نشینند و سفره‌های یک‌نفره شکل می‌گیرد. هر بسته افطاری، انگار که قرار است به دست عزیز برسد، با دقت آماده می‌شود.

اما امروز، خدمت متفاوت است

فضای تبرک‌خانه در بست شیخ طوسی آرام آرام مهیای میزبانی می‌شود. فرش‌ها مرتب شده، مسیرهای ورود و خروج مشخص، صفا‌ها ساماندهی و فضای داخلی و بیرونی آماده می‌شود. تا ساعت ۴ بعدازظهر، بخش عمده بسته‌بندی‌ها انجام شده، اما کار تمام نشده است. نظم صفا‌ها، چیدمان محل توزیع و هماهنگی خادمان تال‌حفظه اذان ادامه دارد. خادمان هر شب در قالب یک کشیک ۵۰ تا ۷۰ نفره از بخش‌های مختلف حرم مطهر گرد هم می‌آیند. همگی لباس خدمت بر تن دارند. اما امروز، خدمتشان با روزهای گذشته کمی فرق کرده است. یکی مسئول چیدمان بسته‌هاست، دیگری ساماندهی صفا‌ها را بر عهده دارد و او یکی مراقب است هیچ بسته‌ای کم و زیاد نشود. همه‌های آرام در فضا جاری است. صدای سلام و صلوات، جابه‌جایی جعبه‌ها و گاهی دعایی کوتاه زیر لب. با نزدیک شدن به غروب، زائران یکی‌یکی از نماز جماعت فارغ می‌شوند و به سمت تبرک‌خانه می‌آیند. صفا‌ها شکل می‌گیرد. برخی خادمان با چوب‌برهای سبز در دست و لبخندی زیر لب، جمعیت را هدایت می‌کنند. نگاه‌ها اینجا خسته نیست، حتی اگر پاهای ساعت‌ها ایستادن به درد آمده باشد.

برای رسیدن به همین لحظه

کار اصلی تبرک‌خانه اما درست از رکعت دوم نماز مغرب به بعد آغاز می‌شود. همان لحظه، رزمه «السلام علیک یا علی بن موسی الرضا» در فضا می‌پیچد و توزیع افطاری شروع می‌شود. بسته‌ها یکی یکی از دست خادم، با لبخند، با دعای «قبول باشه» و با نگاه مهربان، به دست زائر می‌رسد. خادمان می‌گویند خستگی‌ناشان همان‌جا درمی‌رود. همان‌جا که زائری با چشمانی نمناک دعا می‌کند، وقتی کودکی خرمایش را بالا می‌گیرد و می‌گوید «اوشلما بردارید»، وقتی پیرمردی دست خادم را می‌فشارد و زیر لب صلوات می‌فرستد. چند ساعت کار بی‌وقفه، از آماده‌سازی تا توزیع، در همین لحظه‌های کوتاه‌رنگ دیگری می‌گیرد.

افطاری آرام و کریمانه

در میان شلوغی اما منظمی پنهان جریان دارد. هر بسته دقیق شمرده شده، هر صفا با حوصله هدایت می‌شود و هیچ‌کس بی‌نیصیب نمی‌ماند. خادمان مراقب‌اند سه‌هم هر زائر به‌موقع برسد. برخی زودتر بسته گرفته و گوشه‌ای نشستند، برخی هنوز در صفا‌اند، اما لبخند مشترکی میان همه هست. پس از توزیع، وقتی سفره‌ها گشوده می‌شود و صدای همه‌همه افطار بالا می‌رود، خادمان لحظه‌ای کنار می‌ایستند و به صحنه نگاه می‌کنند؛ به هزاران نفری که زیر آسمان شب، در جوار امام مهربانی‌ها افطار می‌کنند. شاید همان‌جا، در دل این تصویر، مزد ساعت‌ها تلاششان را می‌گیرند. تبرک‌خانه، صحنه‌ای است از همدلی و صفا. از دیگ‌هایی که ظهر خالی می‌روند و پر برمی‌گردند تا دستانی که هنگام غروب، بسته‌های ساده را با دعا تقدیم می‌کنند. پشت این سفره‌پداری، ساعاتی تلاش بی‌ادعا ایستاده است؛ تلاشی که هر شب تکرار می‌شود تا میهمانان ماه خدا، در خانه امامشان، افطاری آرام و کریمانه داشته باشند.

خبر

اعتکاف رخصانیه ۴۵۰ طلبه بین‌المللی از ۳۶ کشور در حرم مطهر رضوی آغاز شد

مراسم معنوی اعتکاف رخصانیه جامعه‌المصطفی‌العالمیه با حضور ۴۵۰ نفر از طلاب و دانشجویان بین‌المللی از ۳۶ کشور جهان، در حرم مطهر رضوی آغاز شد. به گزارش آستان‌نیوز، این مراسم معنوی از شامگاه سه‌شنبه (سحر چهارشنبه) ششم اسفندماه ۱۴۰۴ در شبستان تبریزی مسجد گوهرشاد حرم مطهر رضوی آغاز شده و تا روز جمعه هشتم اسفند ادامه خواهد داشت.

در این دوره سه‌روزه، معتکفان از ملیت‌های مختلف از جمله افغانستان، هند، پاکستان، لبنان، آذربایجان، فیلیپین، گینه، نیجریه، یمن و دیگر کشورها، با هدف تقویت معنویت، انس با قرآن و دعا و بهره‌گیری از فضای روح‌افزای ماه مبارک رمضان و آستان قدس رضوی، در حرم مطهر امام رضا(ع) گرد هم آمده‌اند.

برنامه‌های این اعتکاف شامل مراسم عبادی، معنوی، آموزشی و فرهنگی است که با محوریت سیره رضوی و وحدت اسلامی طراحی شده است.

این مراسم به همت جامعه‌المصطفی‌العالمیه و با همکاری آستان قدس رضوی برگزار می‌شود و نمادی از پیوند معنوی پیروان مکتب اهل بیت(ع) از سراسر جهان در قلب ایران اسلامی است.

روایتی از تبرک‌خانه حرم مطهر رضوی در ماه میهمانی خدا

مانند مسیحا ز فلک مائده‌دادن

چهار هزار نفر، همه میهمان یک میزبان
فضا صمیمی‌تر از آن است که بتوان به‌سادگی توصیفش کرد. چند دختر نوجوان گوشه‌ای دور هم نشستند. سفره‌های یک‌نفره‌شان را کنار هم چسبانده و حالا یک سفره بزرگ‌تر ساخته‌اند؛ درست شبیه میهمانی‌های ساده‌ای که در خانه پدری برپا می‌شود. یکی از دخترها خواهر کوچک‌ترش را هم آورده است. دخترک با شوق می‌گوید: «بهم بگید قبول باشه، منم امروز روزه کله‌گنجشکی گرفتم!» جمع می‌خندد. یکی یکی دست می‌دهند و می‌گویند «قبول باشه» و بعد خرما برمی‌دارند. دلم برای چنین جمعی غنچ می‌رود. نگاهم را که وسیع‌تر می‌کنم، می‌بینم از این جمع‌ها کم نیست؛ حلقه‌های دوستانه، خانواده‌های چندنفره، پیرمرد و پیرزن‌هایی که کمی دورتر ایستاده‌اند و از دیدن شور دیگران لبخند می‌زنند.

افطار زیر سقف آسمان رضوی

چند دقیقه از آغاز توزیع افطاری گذشته است. صحن‌هایی که با فرش‌های لاکمی مفروش شده‌اند، پر شده از زائرانی که شانه‌به‌شانه هم نشستند. در گوشه‌ای خانواده‌ای

الیه صمیری | هوای بالاتکلیف اسفند به غروب که می‌رسد، سرمایه‌ش بر گرمایش پیشی می‌گیرد. باد ملایمی می‌وزد، نه آن قدر سرد که آزار بدهد و نه آن قدر گرم که یاد زمستان را از خاطر ببرد. آسمان رنگ آبی‌آبی را آهسته‌به‌سرخ می‌سپارد و صحن‌های حرم مطهر آرام‌آرام از زائرانی پر می‌شود که روزه‌دارند و دلشان می‌خواهد افطار را در جوار امامشان باشند. صفا‌های منظم و باشکوه که بسته می‌شود، نماز جماعت اقامه می‌شود. صفا‌هایی که از دل صحن تالیه‌های ورودی بست شیخ طوسی امتداد پیدا می‌کند. پس از سلام نماز، جمعیت موج برمی‌دارد. برخی به سمت خروجی‌ها می‌روند، اما خیل زیادی راهی بست شیخ طوسی می‌شوند، جایی که این شب‌ها نام زیبایش یعنی «تبرک‌خانه» بیش از همیشه بر سر زبان‌هاست. من هم با جمعیت همراه می‌شوم. دربار تبرک‌خانه چیزهایی شنیده‌ایم، اما حالا با چشم خودم وسعتش را می‌بینم. فضای بزرگی که با فرش‌های لاکمی رنگ حضرت مفروش شده و هزاران نفر را در خود جا داده است. پیش از من هم بسیاری آمده‌اند؛ بعضی بسته‌های افطاریشان را گرفته‌اند و حالا روی زمین نشستند، بعضی در صفا‌اند و برخی تازه از راه رسیده‌اند.

زیر سایه خورشید

پذیرایی از زائران و مجاوران روزه‌دار در بارگاه منور امام رضا(ع)

افطار بفرمایید حرم

ماهک زربین | ماه رمضان، ماه صیافت الهی، فرصتی مغتنم برای اطعام روزه‌داران و گسترش سفره‌های مهربانی است. در این ماه پر فیض، آستان قدس رضوی با تأسی از سیره امام‌رئوف(ع)، سفره‌های افطاری را در حرم مطهر رضوی و خارج از آن، برای زائران و مجاوران پهن می‌کند. این اقدام خداپسندانه، نمادی از همدلی و همبستگی مؤمنان در ماه مبارک رمضان است. در طول ماه رمضان، هر روزه‌هزاران زائر و مجاور حرم مطهر رضوی میهمان سفره‌های افطاری آستان قدس رضوی می‌شوند.

این سفره‌ها با تنوع غذایی مناسب و با رعایت اصول بهداشتی، پذیرای روزه‌داران از اقصی نقاط کشور و جهان است. امسال نیز مطابق پیش‌بینی‌های صورت گرفته، در طول این ماه مبارک در قالب «سفره‌پداری حضرت رضاع(ع)» بیش از ۳ میلیون وعده خدمت‌اطعامی در حرم منور رضوی، سطح شهر و مراکز پیرامونی به زائران و اقشار مختلف جامعه ارائه می‌شود.

سفره‌های افطاری آستان قدس رضوی، نه تنها مکانی برای صرف افطار، بلکه محلی برای بهره‌مندی یکسان همه میهمانان حرم مطهر از غذای متبرک حضرت(ع) است؛ چراکه در این سفره‌ها، زائران و مجاوران از هر قشر و طبقه‌ای در کنار یکدیگر می‌نشینند و با هم افطار می‌کنند. این برنامه‌های افطار شامل پذیرایی از زائران در وعده افطار در مهمانسراهای حرم مطهر امام رضا(ع)، پذیرایی از عموم مردم در رواق حضرت زهرا(س) و صحن امام حسن مجتبی(ع) و همچنین توزیع افطاری سبک در صفوف نماز است. علاوه بر این امسال حرم مطهر در ابتکاری میزبان عموم زائران و مجاوران در تبرک‌خانه رضوی است. خوب است بدانیم در قالب فعالیت موبک‌ها و تبرک‌خانه‌ها، ۵۰۸ هزار وعده اطعام در نظر گرفته شده که از این میزان، ۴۴۵ هزار وعده به‌صورت بیرون‌بر میان زائران و

چهار نفره جا گرفته‌اند. پدر پتورا روی شانه دختر و پسرش انداخته تا از نسیم عصرگاهی در امان باشند. مادر نیز مشغول پهن کردن سفره‌های یک‌نفره است. در سفره، نان، پنیر، سبزی، خرما و ظرفی از حلیم گرم دیده می‌شود. مادر کمی از حلیم را فوت می‌کند و قاشقی به دهان فرزندش می‌گذارد. پسرک لبخند می‌زند و آرام می‌گوید «ممنون». مادر لبخندش را عمیق‌تر می‌کند و زیر گوشش می‌گوید: «از امام رضاع(ع) تشکر کن.»

در همین فاصله، صفا‌ها هنوز برقرار است. کمی شلوغی هست، اما کسی بی‌تاب نیست. صبوری، انگار قانون نانوشته این شب‌هاست. زائران آرام جلو می‌روند تا از سفره حضرت سهمی ببرند. از آن سو، خادمان هم ساعت‌ها پیش از موعد افطار کار بسته‌بندی، نظم‌دهی، چیدمان و آماده‌سازی را شروع کرده‌اند. تبرک‌خانه هر شب با همت یکی از کشیک‌های خادمی اداره می‌شود؛ یک شب خادمان کفشداری، شبی دیگر دربان‌ها، یک شب فراشان و شبی هم نیروهای انتظامات و... در کدام با لباس خدمت، با نشان خادمی بر سینه، اما این‌بار به‌صورتی متفاوت در کنار سفره افطار، نه محل همیشگی خدمتشان.

گزارش

گزارشی از عملکرد سالانه اداره نذورات آستان قدس رضوی در مهمانسرای حضرتی

سفره‌ای به وسعت زیارت

صمیری | از روزگاری که انسان نیاز و امیدش را با نذر گره زد، سنتی شکل گرفت که تا امروز در متن زندگی دینی ایرانیان جاری است. در این میان، حرم مطهر امام رضا(ع) یکی از روشن‌ترین جلوه‌های این پیوند میان ایمان مردم و خدمت‌رسانی گسترده است؛ جایی که نذورات مردمی، به سفره‌ای برای زائران تبدیل می‌شود. در سال ۱۴۰۴، اداره کل نذورات آستان قدس رضوی با تمرکز بر تسهیل زیارت در حوزه اطعام و پذیرایی، بیش از ۵۰ هزار و ۵۰۰ میلیارد ریال از محل نذرهای مهمانسرا و دام را به مهمانسرای حضرتی اختصاص داد؛ مجموعه‌ای که سال‌هاست نماد کرامت و میزبانی در صحن و سرای رضوی به شمار می‌رود.

نذر دام؛ از نیت خیر تا سفره زائر

بخشی از این اعتبارات، از محل نذر دام تأمین شده است. مشارکت ناذران در تأمین گوشت گرم، امکان استمرار طبخ روزانه غذای متبرک را فراهم کرده و زنجیره‌ای از همدلی را از اقصی نقاط کشور تا آشپزخانه‌های مهمانسرا شکل داده است. در کنار آن، نذورات نقدی و غیرنقدی مهمانسرا نیز سهم قابل توجهی در تأمین اقلام مصرفی داشته‌اند؛ از زعفران و گلاب گرفته تا حبوبات، صیفی‌جات و برنج. این مشارکت گسترده مردمی، حس تعلق و سهیم بودن در خدمت به زائران را در میان ناذران افزایش داده است.

اطعام روزانه ۸ هزار زائر

مهمانسرای حضرتی در سال ۱۴۰۴، به‌طور میانگین

سفره‌پداری در بست شیخ طوسی

تبرک‌خانه حرم مطهر رضوی در ایام ماه مبارک رمضان به‌همت معاونت اماکن متبرکه و امور زائران آستان قدس رضوی، هر شب در بست شیخ طوسی میزبان زائران است. حدود ۵ هزار تا ۵ هزار و ۵۰۰ وعده افطاری، هر شب میان روزه‌داران توزیع می‌شود. آقای جوان، مسئول تشریفات آیین‌ها و مناسبت‌های حرم مطهر رضوی درباره این طرح می‌گوید: هر بنه‌های آن عمدتاً از محل مشارکت خادمان حرم مطهر و بخش اندکی نیز با همراهی خیران فراهم می‌آید تا این سفره کریمانه هر شب برقرار بماند. به گفته او، در تبرک‌خانه هر شب یک کشیک ۵۰ تا ۷۰ نفره از خادمان بخش‌های مختلف حرم مطهر، میزبان حدود ۵ هزار و ۵۰۰ نفر از زائران می‌شوند. خادمانی که شاید در طول سال در کفشداری، درباری، فراشی یا انتظامات خدمت می‌کنند، این شب‌ها کنار سفره افطار ایستاده‌اند و با عشق و ارادت از میهمانان امام‌پذیری می‌کنند. بسته‌های افطاری شامل حلیم، نان، پنیر، سبزی و خرماست. همه اقلام به‌صورت کاملاً بهداشتی بسته‌بندی شده و در هر بسته یک سفره یک‌نفره هم قرار داده شده تا زائران با سهولت بیشتری افطار کنند.

سفره‌ای که فرزندان دور آن جمع می‌شوند

اما آنچه این طرح را از یک توزیع ساده غذا متمایز می‌کند، ایده شکل‌گیری آن است. مسئول تشریفات آیین‌ها و مناسبت‌ها توضیح می‌دهد: نگاه اصلی این بوده که حضرت رضاع(ع) برای شیعیان ایران و جهان اسلام همچون پدری مهربان‌اند؛ پس این سفره باید حال و هوای «سفره‌پداری» داشته باشد. سفره‌ای که فرزندان دور آن جمع می‌شوند و میزبان حقیقی‌اش خود امام مهربانی‌هاست. همین نگاه است که فضا را متفاوت می‌کند. اینجا کسی احساس غربت ندارد. حتی اگر از شهری دور آمده باشد، حتی اگر تنها باشد، وقتی کنار دیگران می‌نشیند و خرما برمی‌دارد، حس می‌کند به جمعی تعلق دارد. تبرک‌خانه هر شب در ماه مبارک رمضان به جز لیالی قدر برپاست. خادمان از ساعاتی پیش از اذان مغرب مشغول آماده‌سازی می‌شوند و تا پایان توزیع و جمع‌آوری، کنار زائران می‌مانند.

سهیمی که بیش از افطاری، آرامش است

در تاریکی نرم شب، وقتی چراغ‌های صحن روشن‌تر به نظر می‌رسند و صدای همه‌همه آهسته‌تر می‌شود، سفره‌هایی یکی جمع می‌شود. برخی هنوز نشستند و دعا می‌خوانند، برخی عکس یادگاری می‌گیرند و بعضی آرام از جا بلند شده و راهی صحن انقلاب یا صحن آزادی می‌شوند. اما چیزی از این شب‌ها در دل می‌ماند و آن، حس کنار هم بودن است. حس اینکه در ماه میهمانی خدا، در خانه امامی نشسته‌ای که تو را فرزند خود می‌داند. تبرک‌خانه، تجلی ساده و صمیمی کرامت رضوی است. جایی که هزاران نفری، بی‌آنکه همدیگر را بشناسند، کنار هم می‌نشینند و سهمشان از این میهمانی‌رامی‌گیرند؛ سهمی که بیش از افطاری، آرامش است.

